ROK VI

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Nº 8

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 15 KWIETNIA 1931 R.

DZIESIĘCIOLECIE ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Dziesięć lat nieprzerwanej pracy na polu organizacji i strzeżenia najistotniejszych potrzeb polskiego przemysłu chemicznego uprawnia do rzucenia okiem wstecz. Chociaż bowiem okres 10-cioletni nie jest czasem zbyt długim, jednak w warunkach polskiej rzeczywistości, zwłaszcza zaś w epoce wielkich przemian politycznych i gospodarczych — obejmuje zespół niecodziennych wydarzeń.

Przemysł chemiczny, słabo tylko rozwinięty w Polsce przed wojną, z natury rzeczy musiał w dobie powojennej iść naprzód krokami olbrzyma i budować od podstaw. Nietylko potrzeby konsumcyjne naszego kraju, lecz również wzgląd na obronę granic i istnienie potężnego przemysłu chemicznego wielkich potęg świata — wysuwały sprawę należytego rozwoju wytwórczości chemicznej na pierwsze bodaj miejsce w planie gospodarczej budowy odrodzonego Państwa Polskiego.

Potrzeba instytucji, któraby czuwała nad interesami powstającego przemysłu chemicznego była tak znaczna, że zaraz w pierwszych powojennych miesiącach grono przemysłowców chemicznych wystąpiło z inicjatywą powołania do życia odpowiedniej organizacji. Inicjatywa ta znalazła całkowite zrozumienie i poparcie Państwowej Rady Chemicznej, zaś przedsiębiorstwa przemysłowe w szybkiem tempie przystąpiły do organizowania Związku. W kwietniu r. 1921 odbyło się pierwsze ogólne posiedzenie Związku Przemysłu Chemicznego, który przybrał nietylko charakter instytucji zawodowej, lecz również społecznej. W ciągu minionego dziesięciolecia niejednokrotnie podejmowane były zadania, na jakie nie zdobyłoby się zrzeszenie o jednostronnym typie tylko obrońcy interesów stowarzyszonych przedsiębiorstw. Każda słuszna sprawa znajdowała rzecznika w Związku Przemysłu Chemicznego, zaś zajmowanie wciąż szerszych odcinków pracy pozwalało rozwiązywać zagadnienia o coraz to większej rozpiętości. Obok codziennych doniosłych problemów celnych, taryfowych, traktatowych, akcyzowych, podatkowych i wielu innych—należało sięgnąć do odłogiem podówczas leżących spraw normalizacji artykułów chemicznych, naukowej organizacji w przemyśle chemicznym, zająć się propagandą i popularyzacją tej ważnej dziedziny gospodarstwa narodowego, współdziałać z instytucjami o charakterze naukowo - badawczym.

Wpływy i znaczenie Związku pogłębiało się z każdym rokiem. Ilość przedsiębiorstw zrzeszonych wzrosła z 22-ch w chwili założenia Związku do stu kilkunastu na dzień dzisiejszy. Przystąpienie do naszej organizacji gdańskich fabryk chemicznych nadało Związkowi Przemysłu Chemicznego znamię organizacji, reprezentującej całokształt wytwórczości chemicznej, zgrupowanej na polskim obszarze gospodarczym. Niema dziś prawie większego przedsiębiorstwa w zakresie przemysłu chemicznego, które — odpowiadając warunkom statutowym — nie wchodziłoby w skład Związku.

Poszerzające się wciąż ramy pracy i coraz głębszy zasięg wpływów Związku — powodowały stopniowy wzrost budżetu, powiększanie ilości pracowników, zmiany pomieszczenia Związku, który zdobył wreszcie lokal odpowiadający zadaniu i powadze naszej organizacji. Od roku 1924 Związek wydaje niewielki, lecz własny organ prasowy, ponadto współdziała z wielkiemi dziennikami stołecznemi i prowincjonalnemi, pozostaje w bliskim kontakcie z wydawnictwami zagranicznemi. Bierze udział w międzynarodowych pracach, zjazdach i kongresach, zarówno charakteru ściśle chemicznego, jak ogólno - przemysłowego. Stopniowo zyskuje reprezentację we wszelkich organizacjach i radach, gdzie rozważane są sprawy o bezpośredniem lub pośredniem znaczeniu dla przemysłu chemicznego.

Z biegiem czasu wyłania szereg stałych sekcyj, które mają na celu badanie spraw, związanych z jedną tylko gałęzią wytwórczości chemicznej. Różnorodność naszej produkcji, a częstokroć nawet brak wspólnych zainteresowań poszczególnych działów przemysłu chemicznego spowodowały konieczność pracy sekcyjnej, która daje znakomite rezultaty. Niekiedy nawet zbliżenie pokrewnych przedsiębiorstw na terenie sekcji daje w dalszym rezultacie porozumienia o ściślejszym charakterze.

Corocznie publikowane sprawozdania z działalności Związku obejmują nietylko dane o pracy Związku, lecz również monograficznie ujętą

charakterystykę konjunktury i postępów przemysłu chemicznego, stanowiąc jedyną systematyczną publikację w tej dziedzinie.

Dziesięć lat skoncentrowanych wysiłków, które uwieńczone zostały pomyślnemi rezultatami, pozwalają patrzeć w przyszłość z wiarą, że organizacja nasza — wytrzymawszy próbę życia — nadal cieszyć się będzie zaufaniem właściwych czynników i zajmie jeszcze nowe pozycje naszego frontu chemicznego.

BIEŻĄCE ZAGADNIENIA TRAKTATOWE W PRZEMYŚLE CHEMICZNYM

Zamierzone rokowania o rewizję traktatów handlowych z Austrją, Czechosłowacją i Anglją powinny wzbudzić wybitne zainteresowanie ze strony przemysłu chemicznego. Aczkolwiek w ogólnym eksporcie produktów chemicznych wywóz do tych trzech krajów wyniósł w r. 1930 zaledwie 11 proc., to jednak posiada on w stosunkach polskich doniosłe znaczenie. Wywóz produktów chemicznych z Polski jest rozproszony do wielu krajów, gdyż ostra konkurencja nie pozwala na orjentację w nielicznych kierunkach. To też sprawa zawarcia korzystnych traktatów ze wszystkimi krajami przedstawia doniosłe znaczenie, pomimo pozornej szczupłości cyfr wywozu artykułów chemicznych.

Największe zainteresowanie przemysłu chemicznego budzi traktat polsko - czechosłowacki. W swoim czasie zmuszeni byliśmy zawrzeć niekorzystną umowę handlową z Czechosłowacją — zwłaszcza uciążliwą w dodatkowych protokółach. Liczne zniżki, przyznane w polskiej taryfie celnej, wywarły ujemny wpływ na rozwój produkcji polskiej, gdyż obejmowały przeważnie artykuły wytwarzane w kraju w dostatecznej ilości, jak np. jedwab sztuczny, smoła węglowa preparowana, kwas mrówkowy i inne. Szereg zniżek celnych nie był zupełnie wyzyskany przez Czechosłowację, natomiast wywołał bardzo poważny import z innych krajów, korzystających z ulg konwencyjnych na zasadzie klauzuli największego uprzywilejowania.

Obecnie sytuacja gospodarcza Czechosłowacji uległa zasadniczej zmianie. Wojna celna z Węgrami oraz nieuregulowane stosunki traktowe z Austrją skomplikowały sytuację w Czechosłowacji, co stwarza dla Polski korzystniejsze warunki rokowań. Pozatem, wskutek utracenia zniżek konwencyjnych, przyznanych przez Czechosłowację Węgrom w wygasłym obecnie traktacie, a z których korzystaliśmy na zasadzie klauzuli największego uprzywilejowania — utraciliśmy w poważnym stopniu możność wywozu produktów rolnych, wynoszącego jedną trzecią całego wywozu polskiego do Czechosłowacji. Fakt ten stwarza podstawy do żądania rekompensat. Należy sądzić, że rokowania o rewizję traktatu handlowego z Czechosłowacją pójdą prawdopodobnie w kierunku ograniczenia dotychczasowych ulg celnych, przyznanych w swoim czasie przez Polskę, oraz przyznania przez Czechosłowację nowych zniżek dla polskiego wywozu przemysłowego, zatem również dla produktów chemicznych. Zauważyć przytem trzeba, że sprawa „Anschlussu" austrjacko - niemieckiego została specjalnie dotkliwie odczuta przez Czechosłowację, co może skłaniać kraj ten do zacieśnienia więzów gospodarczych z Polską, zarówno na drodze traktatowej, jak i wszechstronnego zbliżenia celnego.

Sprawa rewizji traktatu polsko - austrjackiego jest bardziej skomplikowana. Zagadnienie „Anschlussu" niemiecko - austrjackiego może zmienić podstawy dotychczasowej polityki celnej i traktatowej Austrji, to też w chwili obecnej trudno jest zorjentować się, na jakich zasadach oparta będzie rewizja traktatu polsko-austrjackiego. Niezależnie zresztą od zbliżenia z Niemcami, istnieje oddawna w Austrji projekt podwyższenia niektórych ceł, między innemi również w grupie produktów chemicznych. W razie wprowadzenia w życie projektów celnej noweli austrjackiej, trzeba będzie zabezpieczyć interesy polskiego przemysłu na rynku austrjackim na drodze traktatowej, gdyż układ wymiany polsko-austrjackiej ulegnie wtedy zasadniczej zmianie.

Odrębne tło posiada sprawa rokowań z Anglją, która w dążeniu do zwiększenia swojego eksportu żąda od krajów kontynentu dość poważnych zniżek celnych, wzamian za obietnicę niepodwyższania ceł w zakresie interesujących te kraje produktów. Aczkolwiek propozycja angielska odbiega daleko od dotychczasowej praktyki traktatowej, niemniej jednak stosunkowo szybki rozwój wywozu polskich produktów do Anglji musi nas skłaniać do uważnego i starannego zbadania propozycji angielskiej.

WŚRÓD KSIĄŻEK

Nakładem Magistra Fr. Heroda ukazał się podręcznik p. t. „Chemikalja techniczne w przemyśle i handlu", ułożony przez Inż. J. Pfanhausera i Mag. Z. Philippa. Idea takiego podręcznika w założeniu swojem jest niewątpliwie pożyteczna, gdyż ma na celu podanie w krótkiej formie charakterystycznych cech, właściwości, sposobów fabrykacji, zastosowania, a niekiedy również krajowych źródeł nabycia paruset technicznych artykułów chemicznych. Należy jednak stwierdzić, że zapewne w związku z pośpiechem w opracowywaniu podręcznika oraz niedość staranną korektą — omawiane wydawnictwo zawiera długi szereg nieścisłości i błędów, które domagają się sprostowania, w interesie samej książki. Tak np., w spisie wytwórców kwasu siarkowego brak jest całego najpoważniejszego — a obecnie prawie jedynego producenta — hut cynkowych na Śląsku; wśród wytwórców produktów węglopochodnych pominięte są gazownie, natomiast figuruje adres nie-

znanego bliżej przedsiębiorstwa w Częstochowie i t. d. i t. d. Nasuwają się też poważne zastrzeżenia co do używanej przez autorów terminologji; nazwy węglowodorów aromatycznych podawane są bądź w brzmieniu handlowem (np. benzol) bądź naukowem (np. benzen) — brak ujednostajnienia nomenklatury może nasuwać wątpliwości korzystającym z podręcznika. Niektóre wiadomości są nieścisłe — np. rozdział o gudronie lub o kwaśnym siarczanie sodowym. Dlatego też należałoby uzupełnić książkę dodatkową kartką, gdzie sprostowane byłyby najważniejsze błędy.

Niemniej „Chemikalja techniczne w przemyśle i handlu" zasługują na uwagę, jako próba stworzenia encyklopedycznego dziełka do codziennego użytku, które może oddać duże usługi drogerzystom, handlarzom chemikaljami i t. p.

PRZEGLĄD LITERATURY BIEŻĄCEJ

Księgarnia Trzaska, Evert i Michalski, (Warszawa, Krak. Przedm. 13, gmach Hotelu Europejskiego) podaje następujące zestawienie wydanych ostatnio w językach obcych książek z zakresu chemji i technologji chemicznej:

Truttwin H. Grundriss der kosmetischen Chemie. (152 S) Mk. 9.75.
Deutscher Färbenkalender. Hrsg. v. d. Red. d. Deutschen Färber-Zeitg. Jg. 40 1931. Lw. mk. 5.
Gessner H. Die Shlämmanalyse. Mit 102 Textabb. geb. nn. mk. 18.—.
Liesegang R. Formbilende Vorgänge bei der Entwässerung von Kieselsäurepräparaten Mk. —.30.
Plücker W. Tabellen- und Rechenbuch für Nährungsmittelchemiker, geb. mk. 22.—.
Plücker W. Untersuchung der Nahrungs- und Genussmittel. Allg. Methoden. Mit 296 Abb. mk. 59.—.
Tonindustrie-Kalender. 1931. 2 Bde. l. Lw. mk. 4.—.
Blücher H. — O. Lange. Ankunftsbuch für die chemische Industrie. 14 Aufl. Lw. mk. 50.—.
Altpeter J. Das Hexamenthylentetramin und seine Verwendung. mit 12 Abb. im Text. Lw. nn. mk. 16.—.
Gildemeister Ed. und Fr. Hoffmann. Die ätherischen Oele. 3 Aufl. Mk. 36.—.
Nouvel O. Die Industrie der Phenol-Aldehyd-Harze. Mit 33 Abb. geb. nn. mk. 11.—.
Génin et Pivron. Les Peintures et les vernis. Br. Fr. 60.—.

KRONIKA

Podobnie jak w latach poprzednich, przedsiębiorstwa chemiczne otrzymują wezwania o udzielanie praktyk wakacyjnych dla studentów szkół akademickich oraz uczniów szkół zawodowych. Odpowiedzi na te wezwania napływają dość opieszale, często zawierają odmowne decyzje Zarządów fabryk co do przyjmowania praktykantów w roku bieżącym; jako motyw — podawana jest przeważnie ciężka sytuacja gospodarcza, zmniejszenie produkcji, konieczność redukcji personelu i t. p.

Pozwalamy sobie zwrócić uwagę, że sprawa kształcenia inżynierów chemików oraz techników chemicznych jest zagadnieniem pierwszorzędnej doniosłości, wielokrotnie rozważanem zarówno na terenie naszego Związku, jak w wielu innych organizacjach. Jednomyślny pogląd wszystkich interesujących się powyższą sprawą, zwłaszcza zaś władz akademickich, wskazuje, że studja chemiczne muszą być uzupełnione praktyką fabryczną. Pogląd ten znalazł wyraz w uchwałach Zarządu oraz Ogólnych Zebrań Związku Przemysłu Chemicznego, jak również w zaleceniach, aby fabryki związkowe udzielały praktyk wakacyjnych w najszerszym zakresie.

Zwracamy się do fabryk chemicznych, wchodzących w skład Związku, aby raczyły poddać rewizji swój dotychczasowy pogląd na sprawę praktyk wakacyjnych i zgłaszały je w roku bieżącym — pomimo ciężkiego ogólnego położenia — w ramach nie szczuplejszych, niż to miało miejsce w latach poprzednich.

Posiedzenia Prezydjum Związku, które odbywały się dotychczas we wtorki o godz. 1-ej po poł. zostały przeniesione na godz. 11-tą rano w te same dnie.

W Nr. 2 „Wiadomości Polskiego Komitetu Normalizacyjnego" z lutego r. b. ukazały się projekty norm kleju skórnego i kleju kostnego. Termin zgłaszania sprzeciwów upływa z dn. 15 czerwca 1931 r.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 26 z dn. 26 marca 1931 ukazało się pod poz. 164 Rozporządzenie Ministrów Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 11 lutego 1931 w sprawie zwrotu ceł przy wywozie gotowych wyrobów włókienniczych.

Rozporządzenie to unifikuje dotychczasowe przepisy w powyższym zakresie.

W „Monitorze Polskim" Nr. 77 z dn. 3-go kwietnia 1931 roku ukazało się pod poz. 129 Obwieszczenie Izby Przemysłowo - Handlowej w Warszawie, zawierające spis osób, z pośród których wyznaczani będą przez Sądy biegli rewidenci. W zakresie przemysłu chemicznego spis ten zawiera następujące nazwiska: inż. Ludwik Dobrzyński, inż. Karol Ginsberg, dr. Benedykt Hepner, inż. Zygmunt Leppert, inż. Jan Podraszko, inż. Marceli Struszyński, inż. Tadeusz Zamoyski.

ECHA

* Zarząd Międzynarodowej Wystawy Przemysłowej w Liége w r. 1930 rozesłał wystawcom dyplomy przyznanych odznaczeń. Związek Przemysłu Chemicznego R. P., jako organizacja ogarniająca całokształt polskiego przemysłu chemicznego, oraz Tomaszowska Fabryka Sztucznego Jedwabiu, Państwowe Fabryki Związków Azotowych w Chorzowie i Mościcach—otrzymały Grand Prix; Zakłady Elektro w Łaziskach Górnych — Diplome d'Honneur. Sp. Akc. „Strem" została odznaczona medalem bronzowym za racjonalne stosowanie metod naukowej organizacji.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	470 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 „
„ „ czysty 99%	300 „
* Amonjak skroplony za 1 kg NH_3	1,80 „
* Azotniak mielony za 1 kg % N_2	1,61 „
* „ granulowany za 1 kg % N_2	1,81 „
* Azotan amonu	103,60 „
Benzol handlowy 90%	85 „
„ czysty	100 „
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 „
* Boraks	103 „
Chlorek cynku 50° Bé	45 „
Chlorek wapna bielący	36 „
Chlorek wapnia ($CaCl_2$)	20—22 „
Chloroform czysty	800 „
„ „pro narcosi"	1.800 „
Eter siarkowy	390 „
Fenol czysty	300 „
Formalina 40%	270 „
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 „
* „ techniczna 85/88%	175 „
* Karbid granulowany	75 „
Karbolineum	39,75 „
Klej kostny	275 „
Klej skórny	400 „
Krezol	140 „
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO_3	110 „
Kwas mrówkowy 85%	241 „
Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 zł.
„ solny 19°/21° Bé	14,25 „
„ octowy techn. 30%	120 „
Mączka kostna odklejona 30% P_2O_5	16 „
„ rogowa 13/14%N	60 „
Naftalina surowa prasowana	34,50 „
„ czysta w łuskach	57,50 „
Octan sodu	140 „
„ ołowiu	215 „
Oleina zwierzęca destylat	220 „
„ „ saponifikat	210 „
Oleum 20%	19,94 „
Olej lniany	152 „
* Potaż kalcynowany 90/95%	120 „
* Potaż żrący topiony 88/92%	140 „
Pirydyna czysta za 1 kg.	9,75 „
Smoła preparowana	18,75 „
Siarczan amonu	36 „
* Siarczan miedzi	103 „
* Siarczek sodu 60/62%	65 „
Soda amonjakalna	25 „
„ kaustyczna	60 „
Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25 „
Stearyna	220 „
Superfosfat 16%	12,32—12,96 „
Toluol czysty	120 „
Żelatyna techn.	450 „

Ceny powyższe są cenami hurtowemi i rozumieją się za 100 kg. loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:
Sp. Akc. „PRZEMYSŁ CHEMICZNY W POLSCE", Zgierz, tel. Łódź 121-01 i Zgierz 19. Warszawa, tel. sprzedaż 708-09, informacje 894-49 i 56-99.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA" Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO", Pabjanice, tel. Łódź 21-86.

Chlorek wapna bielący:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 634-94.

Chlorek wapnia ($CaCl_2$):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Farmaceutyczne przetwory:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
Sp. Akc. Przem. Tłuszcz. „SCHICHT", Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 605-77, 605-99.

Gumowe artykuły techniczne:
Sp. Akc. „WOLBROM" Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.
„Pepege", Polski Przemysł Gumowy. Tow. Akc. Grudziądz.

Jedwab sztuczny:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Karbid:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 634-94.
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Klej kostny i skórny:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Kwaśny węglan sodowy (bicarbonat):
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Novarsenobenzol:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Oleina zwierzęca:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Phosphit:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN", Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.

Siarka:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Słomka i włosie wiskozowe:
Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU", Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.

Smoła pierwszorzędowa:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE", Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.

Soda kaustyczna:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ", Warszawa, Czackiego 18, tel. 634-94.

Stearyna:
Sp. Akc. „STREM", Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.

Żelazokrzem 45% i 75%:
Zakłady „ELEKTRO", Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego" bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzplitej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10